

**VASTUUMUOTOEROTTELU JA
RAKENNUSURAKKA**

KATJA PERÄTALO

VASTUUMUOTOEROTTELU JA RAKENNUSURAKKA

Velvoiteoikeudellinen tutkimus sopimuksen
ja deliktin väliselle rajapinnalle sijoittuvista
vahingonkorvauskysymyksistä
rakennusurakan vastuusetelmien kontekstissa

Akateeminen väitöskirja, joka Helsingin yliopiston oikeustieteellisen
tiedekunnan suostumuksella esitetään
julkisesti tarkastettavaksi Porthanian salissa PIII,
perjantaina 15. toukokuuta 2020 klo 12

Copyright © 2020 Alma Talent Oy ja tekijä

Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3444-0

ISBN 978-952-14-3445-7 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari

Taitto: NotePad Ay

Paino: BALTO print, 2020 Liettua

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Tilaa Vastuumuotoerottelu ja rakennusurakka -kirja Alma Talent Shopista:
shop.almatalent.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	V
English abstract	VII
Lyhenteet	IX
I Johdanto	1
1 Tutkimuksen tausta ja kysymyksenasettelu.....	1
1.1 Aihepiirin tausta.....	1
1.2 Tutkimuksen kysymyksenasettelu ja rajaus.....	4
1.3 Aineisto ja menetelmät.....	10
1.4 Tutkimuksen rakenne.....	16
2 Tutkimuksen yleisvelvoiteoikeudelliset lähtökohdat.....	19
2.1 Vastuumuotojen välinen rajapinta ja rakennusurakan vastuuasetelmat.....	19
2.2 Sopimusvastuun ensisijaisuus velvoitesuhteen sisäisenä kysymyksenä.....	29
2.3 Sopimusvastuun ensisijaisuus velvoitesuhteiden välisenä kysymyksenä.....	35
II Kahdenväliset vastuuasetelmat	43
3 Välittömän sopimussuhteen ylittävä vastuu.....	43
3.1 Suoravastuu sopimusketjussa.....	43
3.1.1 Suoravastuun peruste.....	43
3.1.2 Suoravastuun sisältö.....	48
3.1.3 Kvalifoidun tuottamuksen vaikutus suoravastuun sisältöön.....	55
3.1.4 Velkojan henkilövaihdos tai edustus.....	62

VASTUUMUOTOEROTTELU JA RAKENNUSURAKKA

3.2	Toteutuksenaikaiseen yhteistyöhön liittyvä vastuu	64
3.2.1	Asetelmaan liittyvät oikeuskysymykset rakennusurakan kannalta	64
3.2.2	Yhteistyöhön perustuva sopimussidonnainen lojaliteettisuhde.....	76
3.2.3	Yhteistyöhön perustuva itsenäinen lojaliteettisuhde.....	86
3.2.4	Itsenäinen lojaliteettisuhde huomautusvelvollisuuden kontekstissa.....	93
3.3	Turvallisuusvelvoitteista ja sopimussuhteen häirinnästä.....	102
4	Sopimuksesta riippumaton vastuu	107
4.1	Sopimuksesta riippumattomat normit korvausvastuun perusteena	107
4.1.1	Sopimuksesta riippumaton normi	107
4.1.2	Normin suojatarkoituksen merkityksestä korvausvastuun edellytyksenä.....	118
4.2	Sopimuksenulkoisen vahinko.....	125
4.2.1	Sopimuksenulkoisen vahingon käsite	125
4.2.2	Sopimuksenulkoisen vahingon määrittelystä rakennusurakassa	133
4.2.3	Puhtaat varallisuusvahingot sopimuksen- ulkoisesti korvattavana vahinkona	139
4.3	Sopimusvastuun ensisijaisuuden vaikutuksesta sopimuksenulkoiseen vastuuseen.....	145
4.3.1	Sopimuksenulkoisen normin modifioiminen sopimuksella.....	145
4.3.2	Vastuuta rajoittavien sopimusehtojen merkityksestä.....	149
5	Perusteettoman edun palautus	161
5.1	Oppi perusteettoman edun palautuksesta	161
5.2	Perusteeton etu rakennusurakassa.....	163
5.3	Edunpalautuskysymysten asema rakennusurakan vastuuasetelmissa	169

III	Yhteisvastuuseen perustuvat vastuusetelmat	175
6	Yhteisvastuun normipohja.....	175
6.1	Yhtenäiseen normipohjaan perustuva yhteisvastuu	175
6.2	Eriävään normipohjaan perustuva yhteisvastuu	182
6.3	Rakennusurakan yhteisvastuusetelmat oikeuskäytännössä	190
7	Yhteisvastuu rakennusurakan kontekstissa.....	196
7.1	Kontekstin merkitys yhteisvastuusetelmien tarkastelussa	196
7.2	Urakoitsijan ja suunnittelijan yhteisvastuu rakennuttajaa kohtaan	199
7.2.1	Yksi yhteinen vahinko.....	199
7.2.2	Kaksi päällekkäistä vahinkoa	204
7.3	Yhteisvastuusetelmat rakennusurakassa	207
7.3.1	Yhteisvastuu yhteistä sopimuskumppania kohtaan	207
7.3.2	Yhteisvastuu sopimuksen ja deliktin yhdistelmän perusteella.....	210
7.3.3	Yhteisvastuu sopimusketjussa	212
8	Yhteisvastuun oikeusvaikutuksista	215
8.1	Yhteisvastuu ja rikastumiskiellon periaate	215
8.1.1	Rikastumiskiellon merkitys yhteisvastuussa.....	215
8.1.2	Vahingonkorvausvelkojen keskinäinen kumuloituminen.....	218
8.1.3	Vahingonkorvausvelan kumuloituminen suhteessa muihin hyvitysmuotoihin	223
8.2	Kvalifioituun tuottamukseen liittyviä erityispiirteitä....	228
8.2.1	Tuottamuksen kvalifioitumisen vaikutus vastuunrajoitusehtoihin	228
8.2.2	Kvalifioituneen tuottamuksen oikeusvaikutukset yhteisvastuussa	234
8.2.3	Tuottamuksellisten tekojen kumuloituminen kokonaisuutena kvalifioituksi	238
8.3	Yhteisvastuun hajautuminen.....	240

IV Takautumiseen perustuvat vastuusetelmat	249
9 Takautumisen normipohja	249
10 Takautuminen yhteisvastuun perusteella	254
10.1 Takautuminen yhteisvastuuta seuraavana pääsääntönä.....	254
10.2 Takautumista koskevan pääsäännön reunaehdoista.....	259
10.3 Takautumisoikeus ja alkuperäisen vahingonkorvausvelkojan määräysvalta.....	267
10.4 Takautumisoikeuden laajuudesta yhteisvastuussa	272
11 Takautuvaan vahingonkorvausvastuuseen liittyviä erityispiirteitä	278
11.1 Takautuva vahingonkorvausvastuu.....	278
11.2 Välillisten vahinkojen määrittelyyn liittyviä erityispiirteitä.....	282
11.2.1 Toiselle suoritettu vahingonkorvaus tai muu hyvitys.....	282
11.2.2 Tuotevahingon kaltaiset seurannaisvahingot....	286
11.3 Takautuvan vahingonkorvausvastuun suhde yleisiin edunpalautusmuotoihin	289
V Lopuksi	291
12 Vastuumuotoerottelun nykytila ja kehitys	291
13 Rakennusurakan vastuusetelmiin liittyviä prosessuaalisia näkökohtia	302
14 Vastuumuotoerottelu ja rakennusurakka.....	312
Lähdeluettelo	325
Oikeuskäytäntö	339
Asiahakemisto	343